

Liidetud kohtuasjad C-259/91, C-331/91 ja C-332/91
Pilar Allue ja teised
versus
Universita degli Studi di Venezia
ja Universita degli Studi di Parma
(Eelotsusetaotlus,
mille on esitanud Pretore di Venezia ja Pretore di Parma)
(Töötajate liikumisvabadus — Võõrkeele lektorid)

Liidetud kohtuasjades C-259/91, C-331/91 ja C-332/91,

mille esemeks on Euroopa Kohtule asutamislepingu 177 alusel Pretore di Venezia poolt kohtuasjas C-259/91 ja Pretore di Parma poolt kohtuasjades C-331/91 ja C-332/91 esitatud eelotsusetaotlus nimetatud kohtutes poolleliolevates menetlustes järgmiste poolte vahel:

Pilar Allué ja Carmel Mary Coonan

ja

Università degli Studi di Venezia

ning järgmiste poolte vahel:

Susanne Herman Barta

ja

Università degli Studi di Parma

ning järgmiste poolte vahel:

Beatrice Sellinger

Rosalba Del Maestro

Gillian Mansfield

ja

Università degli Studi di Parma,

EMÜ asutamislepingu artikli 48 lõike 2 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed M. Zuleeg and J.L. Murray ja kohtunikud G.F. Mancini, R. Joliet, F.A. Schockweiler, J.C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse and D.A.O. Edward,

- kohtumenetluse keel: itaalia.

kohtujurist: W. Van Gerven,

kohtusekretär: kohtusekretäri abi H. von Holstein,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- põhikohtuasja hagejad, esindajad: Fausto Capelli Milano advokatuurist ja Maria Virgilio Bologna advokatuurist,
- Itaalia Vabariik, esindaja: välisministeeriumi diplomaatiliste erimeelsuste osakonna juhataja professor Luigi Ferrari Bravo, keda abistas avvocato dello Stato Pier Giorgio Ferri,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, kohtuasjas C-259/91 esindaja: Enrico Traversa komisjoni õigustalitusest ja kohtuasjades C-331/91 ja C-332/91 esindajad Enrico Traversa ja Dimitrios Gouloussis komisjoni õigustalitusest,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 17. novembri 1992. aasta kohtuistungil ära kuulunud põhikohtuasja hagejate, Itaalia valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni suulised märkused,

olles 20. jaanuari 1993. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 4. oktoobri 1991. aasta kohtuotsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. oktoobril 1991. aastal ja kahe 14. novembri 1991. aasta kohtuotsusega, mis saabusid Euroopa Kohtusse 19. detsembril 1991. aastal, esitasid Pretore di Venezia (ringkonnakohus, Veneetsia, kohtuasi C-259/91) and Pretore di Parma (ringkonnakohus, Parma, kohtuasjad C-331 ja C-332/91) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuse küsimuse asutamislepingu artikli 48 lõike 2 tõlgendamiseks.

2 Küsimused tekkisid esiteks Hispaania kodaniku Pilar Allué ja Suurbritannia kodaniku Carmel Mary Coonani poolt Università degli Studi di Venezia (Veneetsia ülikooli) vastu algatatud menetluse käigus ja teiseks Saksa kodaniku Susanne Herman Barta ja Suurbritannia kodanike Beatrice Sellingeri, Rosalba Del Maestro and Gillian Mansfieldi algatatud menetluses Università degli Studi di Parma (Parma ülikool) vastu.

3 Aastatel 1980 kuni 1986 töötasid Pilar Allué, Carmel Mary Coonan, Beatrice Sellinger, Rosalba Del Maestro ja Gillian Mansfield võõrkeele lektoritena eelmainitud ülikoolides. 1986/87 õppeaasta alguses teatasid need ülikoolid neile, et Vabariigi Presidendi 11. juuli 1980. aasta dekreedid nr 382 artikli 28 sätete kohaselt ei saa nende töölepingut enam

pikendada. Kolmanda lõigu kohaselt: „Eelmises lõigus sätestatud [võõrkeele lektori töö-] lepingu kestus ei või ületada õppeaastat, milles lepingus kokku lepiti, ning lepingut võib igal aastal pikendada maksimaalse kogukestusega viieks aastaks”

4 Susanne Herman Barta töötas sarnasel ametikohal Università degli Studi di Parmas alates 1981/82 õppeaastast kuni 1984/85 aasta lõpuni. Kirja tagajärjel, milles ta teavitas ülikooli oma rasedusest, ei pikendatud temaga lepingut järgmiseks aastaks.

5 Töölepingu lõpetamise otsuste peale esitatud kaebustes paluvad hagejad siseriiklikel kohtutel põhimõtteliselt tunnistada, et nende töösuhted kuuluvad eraõiguse kohaldamisalasse, et ülikoolidelt nõutaks neile väljamakstud palga ja selle summa vahe, mis oleks vastavalt palgaastmele makstud määramata ajaks ametisse nimetatud lektorile, tunnustada nende õigust sotsiaalkindlustusele ja kohustusliku kindlustuse hüvitistele alates töösuhte loomisest, tunnustada, et nende poolt ülikoolidega sõlmitud lepingud on sõlmitud määramata ajaks ning, et ülikoolidelt nõutaks nende saamata jäänud palga maksmist alates eelnimetatud lepingute lõpetamisest.

6 Euroopa Kohus on Pilar Allué ja Carmel Mary Coonani poolt Università degli Studi di Venezia vastu algatatud menetluses teinud eelotsuse 30. mail 1989. aastal (kohtuasi 33/88 EKL 1989, lk 1591), kus kohus leidis, et EMÜ asutamislepingu artikli 48 lõikega 2 on vastuolus sellise siseriikliku õigusnormi kohaldamine, kus ülikoolide ja võõrkeele lektorite töösuhte kestusele seatakse piirangud, kui selliseid piiranguid ei rakendata põhimõtteliselt teistele töötajatele.

7 Siseriiklikud kohtud märgivad, et Itaalia kohtud, kellel on palutud lahendada sarnaseid vaidlusi, on seda otsust tõlgendanud erinevalt selles osas, kas Vabariigi Presidendi dekreediga artikli 28 kolmandas lõigus kehtestatud võõrkeele lektoritega sõlmitud lepingute kestuse üheaastane piirang on kooskõlas asutamislepingu artikli 48 lõikega 2. Mõnede kohtute arvates leidis Euroopa Kohus, et kogu lõik on vastuolus asutamislepingu artikli 48 lõikega 2, kusjuures Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) leidis kolmes otsuses, et Euroopa Kohtu otsus puudutas ainult võõrkeele lektoritega sõlmitavate lepingute pikendamise piirangut viiele aastale.

8 Arvestades, et kohtuasjas 33/88 tehtud otsus tekitas tõlgendamise küsimusi, otsustas Pretore di Venezia menetluse peatada ja paluda Euroopa Kohtul

„vastata EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuse küsimusele 30. mail 1989. aastal kohtuasjas 33/88 tehtud otsuse tõlgendamise kohta, kus Euroopa Kohus leidis, et „EMÜ asutamislepingu artikli 48 lõikega 2 on vastuolus sellise siseriikliku õigusnormi kohaldamine, kus ülikoolide ja võõrkeele lektorite töösuhte kestusele seatakse piirangud, kui selliseid piiranguid ei rakendata põhimõtteliselt teistele töötajatele” ja täpsustada, kas Vabariigi Presidendi dekreediga nr 383 artikli 28 kolmanda lõigu kohaldamine selles osas, kus sätestatakse, et lepingut ei või sõlmida pikemaks ajaks kui üks aasta, on samuti vastuolus EMÜ asutamislepingu artikli 48 lõikega 2.”

Ka Pretore di Parma palub Euroopa Kohtul:

"... vastata EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuse küsimusele 30. mail 1989. aastal kohtuasjas 33/88 tehtud otsuse kohaldamisala ja tõlgendamise kohta, kus Euroopa Kohus leidis (resolutiivosa punktis 2), et „EMÜ asutamislepingu artikli 48 lõikega 2 on vastuolus sellise siseriikliku õigusnormi kohaldamine, kus ülikoolide ja võõrkeele lektorite töösuhte kestusele seatakse piirangud, kui selliseid piiranguid ei rakendata põhimõtteliselt teistele töötajatele” ja täpsustada „kas liikmesriigi siseriikliku õigusnormi (antud juhul Itaalia Presidendi dekreedid nr 382/1980 artikli 28 kolmanda lõigu) kohaldamine, kus eraõigusliku lepingu kestus on piiratud ühele aastale ning seega piiratakse selle ajalist kestust, kusjuures teistele selle liikmesriigi töötajatele tagatakse 18. aprillil 1962. aasta seaduse nr 230 alusel üldjuhul kehtivuskindlus, on vastavalt Euroopa Kohtu tõlgendusele 30. mail 1989. aastal kohtuasjas 33/88 tehtud otsuses vastuolus EMÜ asutamislepingu artikli 48 lõikega 2, kuna käesoleval juhul ei eksisteeri mitte mingeid töösuhte eriomadusi, mille alusel võiks põhjendada eelmainitud põhimõttest kõrvalekaldumist.”.

9 Põhikohtuasja puudutavad seigad, õiguslik raamistik ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalikke märkusi puudutavad täpsemad andmed on esitatud kohtuistungis ettekandes ning neid mainitakse või käsitletakse edaspidi ainult niivõrd, kui võrd see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduskäigu jaoks.

10 Siseriiklikud kohtud soovivad oma küsimustega selgitada, kas see, et liikmesriigi õigusaktiga piiratakse ülikooli võõrkeele lektorite töölepingute kestvust ühe aastaga, mille järgselt võib lepingut pikendada, on vastuolus asutamislepingu artikli 48 lõikega 2, kui sellist piirangut ei kehti teiste õppejõudude suhtes.

11 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt keelab võrdse kohtlemise põhimõte, mis on väljendatud asutamislepingu artikli 48 lõikes 2, mitte ainult ilmselge diskrimineerimise kodakondsuse alusel, vaid ka igasuguse varjatud diskrimineerimise, mis mõne muu tunnuse järgi vahet tehes toob faktiliselt kaasa samasuguse tagajärje (vt eriti 15. jaanuari 1986. aasta otsust kohtuasjas 41/84 Pinna vs. Caisse d' Allocations Familiales de la Savoie, EKL 1986, lk 1).

12 Eelmainitud 30. mai 1989. aasta otsuses kohtuasjas 33/88 leidis Euroopa Kohus, et kuigi Vabariigi Presidendi dekreedid artikli 28 kolmandas lõikes kehtestatud piirangut ülikoolide võõrkeele lektorite töölepingu kestusele kohaldatakse sõltumatult töötaja kodakondsusest, puudutab see peamiselt töötajaid, kes on teiste liikmesriikide kodanikud. Itaalia valitsuse esitatud statistika kohaselt on ainult 25% võõrkeele lektoritest Itaalia kodanikud.

13 See järeldus, mis kohtuasjas 33/88 puudutas võõrkeele lektoritega sõlmitud töölepingute kuueaastast piirangut, kehtib ka artikli 28 kolmandas lõigus kehtestatud üheaastast piirangut puudutava reegli puhul.

14 Itaalia valitsus põhjendab seda reeglit väites, et ülikooli töölevõetud võõrkeele lektorite arv sõltub õpetamisvajadustest ja ressurssidest, mida ülikoolid saavad kasutada

lektorite palkade maksmiseks, seega saavad ülikoolid tagada nõuetekohase haldamise ainult sõlmides üheaastaseid lepinguid .

15 Vastus sellele väitele on, et selliste üldkohaldatavate meetmete vastuvõtmine liikmesriikide poolt, mille eesmärk on tagada ülikoolide nõuetekohane haldamine ja mis võivad mõjutada eriti teise liikmesriigi kodanikke, ei ole vastuolus asutamislepingu sätetega. Kuid sellised meetmete puhul peab järgima proportsionaalsuse põhimõtet, see tähendab, et need peavad olema vajalikud ja asjakohased püstitatud eesmärgi saavutamiseks.

16 Samas peab märkima, et ei ole ühenduse õigusega vastuolus, kui liikmesriigid sõlmivad võõrkeele lektoritega töölepinguid määratud ajaks, kui töölevõtmise ajal selgub, et õpetamisvajadus ei kesta kauem kui see periood.

17 Kuid lepingud, mis on ettenähtud pideva õpetamisvajaduse rahuldamiseks, näiteks juhul, kui mingi kindla keele õppimine on kohustuslik või selle järgi on eriline nõudmine, peab sõlmima määramata ajaks samamoodi nagu teiste selliseid vajadusi rahuldavate õpetajate töösuhete korral.

18 Kui hiljem teatud võõrkeele kursustel õppida soovivate õpilaste arv väheneb või sellele keelele ei omistata liikmesriigis enam sama suurt tähelepanu või, kui ülikoolil ei ole piisavalt rahalisi vahendeid õpetamise korraldamiseks, siis võib üleliigsed võõrkeele lektorid töölt vabastada selleks, et kohandada töötajate arv uute tingimustega. Selline meede piiraks vähem töötajate vaba liikumist kui vaidlustatud meede.

19 Võõrkeele lektorite jaoks muudab lepingute üheaastane piirang võimalusega seda pikendada töösuhete jätkumise ebakindlaks ning annab siseriiklikele asutustele võimaluse kuritarvituseks, nagu näiteks komisjoni viidatud praktikas, kus lepingu pikendamise tingimuseks on palga vähendamine.

20 Kahtlemata võib töölt vallandamist kohtus vaidlustada ning vallandamisel peab järgima teatud formaalsusi, nagu näiteks etteteatamisaeg. Kuna need nõuded puudutavad ühtemoodi kõiki töölepinguid, ei õigusta miski nendest nõuetest kõrvalehoidmist võõrkeele lektorite puhul.

21 Seetõttu tuleb siseriiklikele kohtutele vastata, et see, et liikmesriigi õigusaktiga piiratakse võõrkeele lektorite töölepingute kehtivust igal juhul ühe aastaga, mille järgselt võib lepingut pikendada, kui sellist piirangut ei kehti teiste õppejõudude suhtes, on vastuolus asutamislepingu artikli 48 lõikega 2.

Kohtukulud

22 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Itaalia valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kantud kohtukulud ei hüvitata. Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastusena Pretore di Venezia and Pretore di Parma vastavalt 4. oktoobri 1991. aasta ja 14. novembri 1991. aasta otsustega esitatud küsimustele otsustab:

see, et liikmesriigi õigusaktiga piiratakse võõrkeele lektorite töölepingute kehtivust igal juhul ühe aastaga, mille järgselt võib lepingut pikendada, kui sellist piirangut ei kehti teiste õppejõudude suhtes, on vastuolus asutamislepingu artikli 48 lõikega 2.

Due	Zuleeg	Murray	Mancini	Joliet
Schockweiler		Moitinho de Almeida	Grévisse	Edward

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 2. augustil 1994.a. Luxembourgis.

J.-G. Giraud
kohtusekretär

O. Due
president